

Perspectief van vier Ministeries en de belastingdienst op
scoping van implementatie EITI in Nederland

Royal HaskoningDHV

Eelco de Groot

10 juni 2015

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
1. Achtergrond en belang EITI voor Nederland.....	2
2. Uitgangspunten en voorlopige planning.....	3
3. Voorlopige scope EITI NL.....	3
1. keuze uit vrijwillige regels.....	4
2. categorie bedrijven.....	4
3. geografische focus :.....	4
4. Opzet MSG en ondersteunend secretariaat.....	4
5. Risico's en mitigerende maatregelen.....	5

Samenvatting

1. Achtergrond en belang EITI voor Nederland

De EITI is een in 2002 gestart initiatief dat geldstromen tussen de olie, gas en mijnbouw industrie en overheden transparant publiceert. De EITI wil hiermee bijdragen aan een publiek debat over de besteding van gelden die met de winning van delfstoffen worden gegenereerd. De EITI maakt gebruik van een bestuursmodel waarbij de overheid, de industrie en het maatschappelijk middenveld samen naast de verplichte regels een keuze maken uit de vrijwillige regels, de scope vaststellen, (de *material* bedrijven die rapporteren) en toezicht houden op de rapportage hierover.

In de Roland Berger rapporten van 2010 en 2014 wordt ingegaan op de voordelen van EITI voor NL. Een van de genoemde voordelen is het faciliteren van de discussie over de bestemming van de aardgasbaten. Om het vertrouwen in de gaswinning in Nederland te herstellen, is een gebalanceerde dialoog nodig. De EITI kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Dit voordeel is sinds maart 2014, toen het rapport verscheen, alleen maar belangrijker geworden. De EITI biedt de burger overzicht over de financiële transacties tussen overheidsorganen en de extractieve industrie.

Door een bijdrage te leveren aan zo'n nationale dialoog krijgt de burger inzicht over de inkomsten vanuit olie en gas in het Nederland, het belang dat daarmee gemoeid is en levert een belangrijke toevoeging in bredere discussies rondom energiezekerheid en werkgelegenheid, en de waterscheiding tussen Groningen en het kleine veldenbeleid.

In de kamerbrief .... Is de kamer geïnformeerd over " het op een gepast moment implementeren van de EITI". In de kamerbrief van 19 februari is de kamer geïnformeerd over het besluit de EITI te implementeren en te richten op kandidaatstelling eind 2015, zodat de Global EITI Board Nederland als kandidaat kan toelaten bij de Global Conference in februari 2016 in Peru. Vanaf dat moment heeft

Nederland 2,5 jaar de tijd om aan de eisen van de EITI te voldoen en het kandidaat lidmaatschap om te zetten in een permanent lidmaatschap.

2. Uitgangspunten en voorlopige planning

Het maatschappelijk debat is gebaat bij meer inzicht in de financiële relevantie van de Nederlandse gasindustrie, en in mindere mate de olie industrie. Dit inzicht kan bijdragen aan herstel van vertrouwen in de Nederlandse gasindustrie, en draagvlak genereren voor het kleine veldenbeleid om het verlies in Groningen te compenseren.

Om draagvlak te genereren bij zowel overheid (met name de Belastingdienst) en de deelnemende bedrijven, moeten extra administratieve inspanningen tot een minimum beperkt blijven.

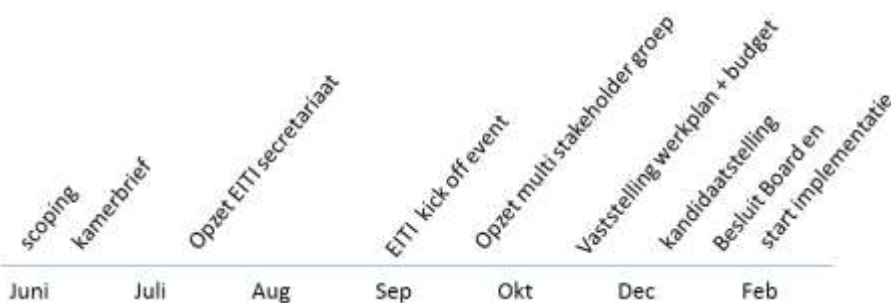
De EITI richt zich op de olie en gas industrie, mogelijk ook de drie bedrijven die zout winnen in Nederland.

Nederland wil zo snel mogelijk aansluiten bij de EITI voornemens van andere OESO landen, zoals het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Frankrijk.

Na publicatie van het eerste rapport voor validatie, verwacht eind 2017, kan de scope mogelijk worden uitgebreid

In deze voorbereidende fase worden mogelijke problemen bij implementatie van de EITI eerst geïdentificeerd bij de overheidsstakeholders ; het Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie, Ministerie van Financiën, inclusief de Belastingdienst en het Ministerie van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Wanneer er geen onoverkomelijke bezwaren zijn, kan de Kamer geïnformeerd worden en kunnen industrie en civil society worden gepolst over de initiële scoping, kan het EITI secretariaat worden opgezet, wordt een kick off event georganiseerd na de zomer en kunnen de overheid, de industrie en maatschappelijke organisaties elk hun nominatieproces opzetten. Hieronder staan de belangrijkste milestones tot en met de kandidaatstelling.

3. Voorlopige scope EITI NL

De scoping bestaat uit de volgende onderdelen

1. keuze uit vrijwillige regels
2. categorie bedrijven (upstream, olie & gas)
3. geografische focus
4. opzet MSG en aansturing
5. budget

1. keuze uit vrijwillige regels

Het internationale EITI secretariaat in Oslo raadt aan met een pragmatische en doelmotiverende scope te beginnen, en na publicatie van het 1^e rapport voor validatie de scope mogelijk uit te breiden. Starten met een te brede scope kan leiden tot significante vertragingen en afname van belangstelling voor het proces.

Deze aanpak is gevolgd door Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland. Frankrijk heeft aangekondigd de EITI te gaan implementeren, maar heeft nog geen verdere stappen gezet.

Op basis hiervan wordt voorgesteld om als voorlopige scope te hanteren :

1. regels : De EITI kent verplichte en vrijwillige regels. De scope van de EITI wordt besloten door de Multi Stakeholder Groep, maar voor nu wordt uitgegaan van de belangrijkste vrijwillige regels
  - a. in scope : beneficial ownership (regel 3.11) : eigendomsgegevens zijn in Nederland publiek toegankelijk bij de KvK, Europees parlement heeft in mei de 4^e Anti Money Laundering Directive ('AMLD4') aangenomen
  - b. out of scope : contracten.
  - c. In scope : bestedingen afdrachten extractieve industrie

2. categorie bedrijven

- a. olie, gas en zoutwinningbedrijven, inclusief *material* deelnemingen zijn in Nederland in totaal 36 bedrijven
- b. windenergie, zonne-energie alsmede midstream (handel en transport) en downstream (raffinage, pompstations) zijn nu out of scope. Deze sectoren zijn van minder belang voor het maatschappelijke debat en maken de implementatie van EITI complexer, waardoor het proces meer tijd en middelen gaat kosten. Het maatschappelijk middenveld kan interesse hebben in een of meerdere bovenstaande onderwerpen. Indien dit zo is wordt een werkgroep ingesteld die de haalbaarheid bij de 2^e rapportage bekijkt

3. geografische focus :

De EITI richt zich op bedrijven die exploreren en produceren op het Nederlands territorium (vasteland) en continaal plat (zee)

4. Opzet MSG en ondersteunend secretariaat

- a. 3 deelnemers per stakeholdergroep, dus in totaal 9 leden
- b. EITI Champion en Voorzitter (profiel zie annex)

- c. Secretariaat bestaat uit een Nationaal Coordinator (profiel: zie annex), mogelijk met assistentie voor logistieke ondersteuning, secretariaatswerkzaamheden, communicatie met Board leden en onderhoud website. In de implementatiefase dienen veel gegevens verzameld te worden voor het EITI rapport
- d. Budget : valt binnen de eerder door Roland Berger vastgestelde marges. Dit budget is gereserveerd op de begroting bij BHOS **CHECK Omer**

5. Risico's en mitigerende maatregelen

In deze voorbereidende fase is afgetast welke van de verplichte en welke van de vrijwillige EITI regels aanzienlijke problemen kunnen opleveren. De volgende risico's en voorlopige mitigerende maatregelen zijn geïdentificeerd :

Geïdentificeerde hoofdvragen en risico's	Mitigerende maatregel
Vraagt EITI om wetswijziging ?	EITI is een vrijwillig initiatief, wetswijziging is niet nodig
Geheimhouding vennootschapsbelasting	Tax waiver (bedrijven vragen aan de belastingdienst gegevens beschikbaar te stellen aan de accountant) wordt in vergelijkbare landen zoals het VK en Duitsland gebruikt, en lijkt afdoende.
Definitie project en betalingen	De EITI hanteert exact dezelfde definitie voor project en betalingen als de EU jaarrekeningrichtlijn, geen extra administratieve lasten voor bedrijven/overheden
Publicatie contracten en aanpalende MoU's	<ul style="list-style-type: none"> • sonderen industrie en maatschappelijke organisaties • Benchmark afdrachten barrel/m3 gas, wanneer er geen significante verschillen tussen vergelijkbare landen zijn zullen publieke contracten hun relevantie verliezen • Instellen werkgroep die voor- en nadelen onderzoekt voor publicatie 2^e rapport
Verwachte extra werkdruk bij de belastingdienst	<ul style="list-style-type: none"> • Momenteel zijn 36 bedrijven geïdentificeerd, waaronder 3 zoutwinningsbedrijven • Pragmatische omgang met afdrachten op concessie en op entiteitsniveau, sommige afdrachten zijn geconsolideerd • trainingsworkshop voor maatschappelijke organisaties/MSG

Commented [EdG1]: Momenteel wordt UK opnieuw geraadpleegd voor hun oplossing

Annex 1 Functieprofielen EITI Team Nederland

Naam	Nationaal Coördinator EITI Nederland
Korte naam	NC EITI NL
Functie schaal	13/14
Vertrouwensfunctie	ja
Indicatie plaatsingsduur in maanden	48
Formatieplaats uren	36
Geactualiseerd op	5-6-2015

Functie familie (zie www.functiegebouwrjksoverheid.nl)

Project/Programmamanagement OF Beleid

Functie groep (zie www.functiegebouwrjksoverheid.nl)

Project/Programmamanager OF Coördinerend Beleidsmedewerker

Achtergrond EITI Nederland

Nederland ondersteunt sinds de oprichting in 2003 het *Extractive Industries Transparency Initiative*. De ministers Ploumen (MinBHOS) en Kamp (MinEZ) zijn overeengekomen dat ook Nederland zelf het EITI gaat implementeren. Dit betekent enerzijds rapportage door internationale en nationale grondstoffenbedrijven over betalingen aan de Nederlandse overheid, en anderzijds rapportage door de overheid over de ontvangen afdrachten van grondstoffenbedrijven. Het welslagen van de EITI in Nederland is van strategisch belang voor het herwinnen van de reputatie van en vertrouwen in on shore gaswinning in Nederland.

Om tot EITI implementatie over te gaan is een aantal stappen nodig die in 2,5 jaar moeten leiden tot een institutioneel verankerd en soepel lopend rapportage proces waarbij jaarlijks een EITI rapport wordt opgesteld. Kandidaatstelling wordt verwacht rond eind 2015, validatie als compliant lid eind 2017. EITI implementatie wordt vanaf het begin mede vorm gegeven door een door de overheid bijeengeroepen *multi-stakeholder* groep (MSG), bestaande uit de overheid, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld.

Voor de duur van het opzetten van de EITI implementatie is een fulltime coördinator nodig die het proces trekt, alle betrokken partijen bij elkaar haalt en houdt, de agenda in samenspraak met de voorzitter voorbereid, anticipeert op mogelijke issues, de *multi-stakeholder* groep faciliteert en de voortgang bewaakt.

Typering gezochte medewerker

De Nationaal Coördinator heeft kennis en ervaring met financiële transparantie in de olie, gas en mijnbouwindustrie, bij voorkeur binnen de EITI met het managen van complexe multistakeholder projecten beschikt over bestuurs sensitiviteit, omgevingsbewustzijn en een goed netwerk binnen de drie stakeholder groepen heeft en houdt hier draagvlak of kan

dit in korte termijn opbouwen □ anticipeert op belangentegenstellingen en sorteert voor op compromissen met tact en creativiteit □ is stress bestendig en kan goed omgaan met druk van diverse partijen □ is in staat neutraal, onpartijdig te functioneren en bezit samen met de Voorzitter en de EITI Champion een voorbeeldfunctie.

Taken

- Het voeren van het secretariaat van de overheidswerkgroep EITI en het secretariaat van de MSG
- Het samenstellen, opstarten en continue informeren van de MSG
- Het ondersteunen van de “EITI Champion” en de Voorzitter
- Het coördineren van de communicatie over EITI naar het brede publiek
- Het bewaken van de voortgang van het opzetten van de EITI implementatie, inclusief ontwikkeling EITI rapport
- Het coördineren van de inzet van de benodigde interne en externe deskundigheid en het EITI secretariaat in Oslo
- Het budgetbeheer van de financiering van de MSG en van de accountant
- Aansturen van een of meerdere medewerkers op het gebied van communicatie en dataverzameling

Werkomgeving

De coördinator zal boven-formatief zijn. Plaatsing zal nog nader bepaald worden. Meest voor de hand ligt plaatsing bij het Ministerie van Economische Zaken, dit zou eventueel ook bij RVO kunnen zijn.

ANNEX 2 : Terms of reference: Voorbereiding publiek maken Nederlandse EITI kandidaatstelling

1. Introductie

Nederland ondersteunt sinds de oprichting in 2003 het *Extractive Industries Transparency Initiative*. De ministeries van BZ en EZ verkennen de mogelijkheid voor Nederland om ook zelf EITI te gaan implementeren en dus lid te worden van EITI. Voorbereidingen worden getroffen zodat de Nederlandse overheid formeel haar intentie kan uitspreken om EITI te implementeren.

Om deze voorbereidingen efficiënt te doen verlopen wordt externe ondersteuning gezocht voor de periode tot de start van de sign-up fase eind juni. Met een publieke verklaring start formeel de sign up fase waarin de volgende stappen dienen te worden gezet:

1. de regering wijst een senior, publiek aanspreekbare, functionaris aan die het implementatieproces zal leiden.
2. de regering dient zich te committeren aan samenwerking met het maatschappelijk middenveld en bedrijven en hiertoe een *multi-stakeholder group* op te zetten van overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven.
3. de *multi-stakeholder group* stelt een werkplan op waarvoor financiering bestaat, dat aansluit op het EITI rapportage en validatie tijdsplan en zij overziet implementatie.
4. de regering dient, ondersteund door de *multi-stakeholder* groep, aan het eind van de *sign-up* fase een aanvraag in om als EITI kandidaat te worden erkend.

Nadat de EITI board Nederland als kandidaat-lid heeft erkend dient in 2,5 jaar een institutioneel verankerd en soepel lopend rapportage proces te worden vormgegeven, waarbij jaarlijks een EITI rapport wordt opgesteld. Dit rapport bevat de rapportage door internationale en nationale grondstoffenbedrijven over betalingen aan de Nederlandse overheid en de rapportage door de overheid over de ontvangen afdrachten van grondstoffenbedrijven. Het is uiteindelijk de *multi-stakeholder* groep die zal gaan uitwerken hoe de EITI rapportage in Nederland er precies uit gaat zien.

De EITI rapportageplicht voor het bedrijfsleven sluit nauw aan bij de vanaf juli 2015 te implementeren EU jaarrekeningrichtlijn (hfst 10) en zal relatief weinig verdere uitwerking behoeven. De vormgeving van de rapportage door de overheid ligt ingewikkelder en zal de inzet vragen van meerdere departementen en de belastingdienst.

Vanuit de overheid is een werkgroep opgezet bestaande uit medewerkers van de ministeries van BZ, EZ, Fin en VenJ om de voorbereidingen vorm geven.

Na sign up wordt het proces om EITI implementatie op te zetten geleid door een publiek aanspreekbare functionaris, "the EITI champion". Deze zit tevens de MSG bijeenkomsten voor. Hij of zij wordt ondersteund door een fulltime coördinator die de inhoudelijke en coördinerende spil is in het implementatie proces en betrokken partijen bij elkaar brengt, de *multi-stakeholder* groep faciliteert en de voortgang bewaakt.

2. Doel en resultaten

Het doel van de opdracht is:

“Het voorbereiden van de Nederlandse EITI sign-up fase ten behoeve van effectieve samenwerking van overheid en multi-stakeholder group tijdens de sign-up fase en daaropvolgende implementatiefase van EITI.”

Verwachte resultaten zijn:

- Overzicht van te verwachte problemen en mogelijke oplossingen voor bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties tijdens EITI implementatie.
- Overzicht van voor Nederland relevante technische en organisatorische informatie van EITI implementatie in Duitsland, Noorwegen en UK op het gebied van data management, omgaan met vertrouwelijke overheidsinformatie, relatie EU jaarrekeningenrichtlijn en EITI data, reikwijdte van EITI rapportage, institutionele aspecten, communicatie
- Voorlopige identificatie van potentiële leden van MSG-group (bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties)
- Overzicht van verplichte en vrijwillige regels opgesteld vanuit het EITI secretariaat en hun toepasbaarheid in Nederland, als basis voor toekomstig overleg in MSG
- Voorbereiding voor EITI secretariaat in werkplan en budget, op basis van overzicht van activiteiten in draft plan, terms of reference voor coordinator/voorzitter MSG en globaal budget, gebruikmakend van ervaring elders
- EITI workshop met Nederlands overheidsteam waarin alle aspecten van EITI implementatie aan bod dienen te komen
- Bredere bijeenkomst met potentiële stakeholders na publieke bekendmaking van EITI implementatie
- Profiel van champion/voorzitter voor MSG, op basis van verwachtingen van het proces en ervaringen in buurlanden en voorstel potentiële kandidaten.

De resultaten zullen worden neergelegd in een scoping rapport. Dit dient als basis voor een brief aan de kamer waarin uiteindelijk de verwachte aanpak van implementatie van EITI in Nederland wordt uiteengezet.

3. Aanpak en werkwijze

Deze opdracht is een vervolg op de ‘Addendum haalbaarheidsonderzoek Extractive Industries Transparency Initiative (EITI)’ uitgevoerd door Roland Berger in 2014. Inzet is om de aanbevelingen, gesignaleerde kansen en belemmeringen in dit rapport verder uit te werken en te komen tot een operationele invulling voor EITI implementatie in Nederland.

De consultant combineert het adviseren aan overheid, informatie verzamelen vanuit Nederland, buurlanden en EITI secretariaat met het voeren van gesprekken en organiseren van bijeenkomsten. Daarbij is ervaring met EITI en kennis van het Nederlandse speelveld van groot belang evenals kennis van het internationale EITI netwerk en toegang daartoe.

De consultant zal in nauwe samenwerking met een EITI team van EZ en BZ opereren en wekelijks overleg hebben over de uit te voeren werkzaamheden en de bevindingen, om in te kunnen gaan op gedetailleerde vragen vanuit de betrokken ministeries.

De consultant zal gevraagd worden om een werkplan op te stellen dat tijdens een startgesprek met het EITI team zal worden besproken en gedurende het proces kan worden aangepast. Voorbeelden uit Duitsland en Engeland, waaronder plan van aanpak, obstakels, oplossingen zullen in het teamoverleg worden gepresenteerd.

4. Profiel en doorlooptijd

De consultant dient kennis te hebben van het EITI proces, inzicht te hebben in de Nederlandse energie en mijnbouw sector, bij voorkeur een juridische achtergrond hebben en enige kennis van de Nederlandse belastingwetgeving en relevante EU regelgeving, zoals EU Jaarrekeningenrichtlijn.

De consultant dient bij voorkeur kennis te hebben van het Nederlandse speelveld van stakeholders en te kunnen opereren op het snijvlak van mandaten en competenties van verschillende departementen. Goede communicatieve vaardigheden is hierbij van belang.

De opdracht heeft een doorlooptijd van 1 mei tot 1 juli, met een totaal van 15 werkdagen. De indeling per week is aan de consultant.

Het bureau EES verzorgt selectie, tariefbepaling, beheer, monitoring en contractering.

ANNEX 3 : totaal status overzicht verplichte en vrijwillige EITI regels

Zie xls spreadsheet